

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

УДК 81'373.7: 811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/34>**Орехова Л. І.**

Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової

Часнкова О. К.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ГНІВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ, ТУРЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті досліджено особливості фразеологічних одиниць із репрезентацією негативної емоції «гнів» в українській, турецькій та англійській мовах. Гнів вважається однією з основних негативних людських емоцій і ключових понять у культурі. Психологи стверджують, що гнів належить до імпульсивних емоцій людини, які виявляють її невдоволення, роздратування, обурення, озлоблення, злість, лють, ненависть, агресію. Сила гніву залежить від ступеня несподіванки виникнення причин, що його породжують, а також від значущості особистісних потреб, стосунків і цінностей, які пригнічуються. Міжмовне порівняння ФО на позначення ГНІВУ здійснюється на основі порівняння окремих семантичних полів. Безумовно, жителі різних країн можуть почуватися в подібній ситуації по-різному, але навряд чи можна стверджувати, що це визначається насамперед мовними відмінностями. Швидше, подібні речі визначаються цілим комплексом факторів: характером, соціальним та культурним середовищем, країною та оточенням, релігійністю або її відсутністю. Цілком можливо, що носії однієї мови будуть відчувати різні почуття в подібній ситуації в силу різниці вікової, темпераментів, цінностей, а носії різних мов – якщо вони виявляться близькими за цими параметрами – схожим чином, незважаючи на неможливість однаково вербалізувати це почуття. Об'єктом вивчення служать фразеологізми української, турецької та англійської мов на позначення негативної емоції гніву з різними сценаріями походження і функціонування. Матеріал отримано шляхом суцільної вибірки з декількох фразеологічних і тлумачних словників. Результатом проведення зіставного аналізу турецьких, англійських та українських відповідників кількох груп фразеологічних одиниць стала їх класифікація за семантичними типами. Виокремлено п'ять типів фразеологізмів: 1) зовнішньо виражена поведінкова реакція людини; 2) втрата самоконтролю; 3) внутрішні переживання, стан душі; 4) саморуйнування; 5) прокляття. В англійській мові більше ФО на позначення емоції ГНІВ, ніж у турецькій та українській мовах. ФО вчать не приймати рішення, коли людина зла, у гніві та мати терпіння до оточуючих.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, гнів, негативні емоції, українська, англійська, турецька мови.

Постановка наукової проблеми. У всі часи люди відчували, відчувають і будуть відчувати такі почуття як: сміх і радість, сум і горе, гнів і ненависть, здивування та захоплення, щирість і заздрість. Нерідко виникають труднощі при необхідності описати власні почуття і для цього нам

потрібні засоби вираження емоцій, а саме мова. [10]. Щодо негативних емоцій, то вони розглядаються як негативна реакція на дії, що суперечать внутрішньому світу індивіда. Отже, негативні емоції розглядаються як негативна реакція, що спрямована на несхвалення та неприйняття певної

події. Вербальні негативні переживання індивіда можуть супроводжувати невербальні дії (жести, погляди, гримаси).

Характерною рисою негативних емоцій є реакція видалення, переривання контакту з небезпечним чи шкідливим стимулом. Вважається, що негативні емоції відіграють важливішу біологічну роль, оскільки вони забезпечують виживання суб'єкта.

Емоції виступають предметом досліджень у багатьох науках, зокрема у психолінгвістиці та лінгвістиці, оскільки емоції супроводжують усі прояви життєдіяльності організму. Лінгвістика емоцій як наука сформувалась у ХХ столітті на основі психології. Здавна відомо, що від кохання до ненависті один крок, але негативні відчуття сильніші за позитивні, адже вони слідуєть за терпінням та позитивними емоціями, які найчастіше зруйнували (або їх очікування наблизилось до нуля) і розчавили, коли людину образили, вона образилася та перебуває у стані відчаю. Найсильніші негативні емоції – це страх, страждання, гнів, зловтіха, зневага, огида, ненависть. Іноді сильні базові емоції містять у собі декілька відтінків негативних емоцій. Гнів може мати багато фізичних і психічних наслідків, що часто призводить до втрати здатності до самоконтролю.

Питання мовної репрезентації емоцій у художньому дискурсі висвітлювали у своїх працях такі мовознавці як О. Потебня, Ш. Балі, Н. Березовська-Савчук, Н. Войцехівська, О. Гірняк, Е. Гоца, Д. Ігнатенко, А. Загнітко, Я. Зима, Е. Коляда, З. Комарова, Ж. Краснобаєва-Чорна, У. Кремінь, Ю. Крот, І. Кушнір, Т. Насалевич, І. Овчаренко, Л. Підкуймуха, С. Перепльотчикова, Є. Петренко, М. Петришин, Н. Сердюк, К. Ситник, М. Степанюк, Г. Харкевич, Ю. Янченко тощо.

На сучасному етапі в міжособистісних та інтерактивних стосунках між людьми спостерігаємо вияв неабиякого негативу, який проявляється в різних емоціях, зокрема в емоції гніву. Психологи стверджують, що гнів належить до імпульсивних емоцій людини, які виявляють її невдоволення, роздратування, сердитість, обурення, озлоблення, злість, лють, ненависть, сказ, агресію. Емоція гніву виникає у відповідь на перешкоду щодо досягнення особою бажаних життєвих цілей, а також у ситуаціях, які обмежують можливості самореалізації. Серед причин гніву може бути особиста образа та приниження людини або її близьких, обман, шантаж, руйнування стану радості, наруга над ідеалами й цінностями тощо. Сила гніву залежить від ступеня несподіванки виникнення причин, що його породжують, а також від значущості

особистісних потреб, стосунків і цінностей, які пригнічуються [8, с. 145].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвіст С. Перепльотчикова проаналізувала семантичну структуру вербалізованого у фразеологічних та образних лексичних одиницях концепту ГНІВ на матеріалі новогорької мови. [11].

М. Петришин провела аналіз паремійної спадщини, що дозволив виокремити ключові семантичні ознаки і культурні конотації субконцептів «гнів», «страх», «заздрість» у латинській мові. У результаті проведеного аналізу встановлено, що зазначені вище субконцепти мають деструктивний вплив на особистість і характеризуються змінами фізіологічних реакцій організму. Так, субконцепт «гнів» у римській етносвідомості є синонімом жорстокості та підступності, джерелом помсти і ненависті, причиною сварок і лихослів'я, перешкодою на шляху до правди. Виявлено несумісність емоції гніву з адекватною когнітивною діяльністю людини, її зв'язок із перцептивними відчуттями [12].

Науковець Н. Іванова поставила за мету виконання таких конкретних завдань у своєму дослідженні: висвітлити стан вивчення проблеми в лінгвістиці та визначити сутність емотивної лексики, її взаємозв'язок з емоціями, виявити типи емотивної лексики. Було зазначено, що емотивною лексикою називають усю сукупність засобів, якими позначають назви емоцій, а також емоційно забарвлені слова, що виражають емоції та почуття. Також було визначено, що іменники домінують в емотивному вокабулярі сучасної української літературної мови, а найменшу кількість в емотивному вокабулярі сучасної української літературної мови демонструють дієслова-емотиви [4].

А. Загнітко та Ж. Краснобаєва-Чорна дослідили, що кваліфікаційними ознаками гніву постають у фразеології: 1) інтенсифікація та комплексний характер із виокремленням складних негативних станів гніву / образи, збентеження, незадоволення, обурення, роздратування, злості, люті, ненависті; 2) негативна спрямованість назовні; 3) психологічне маніпулювання; 4) тимчасовість і відсутність достатніх підстав. У фразеології зафіксовані всі чотири стадії гніву, які виділяють у психології, з актуалізацією культурних кодів: 1) стадія прихованого гніву корелює з просторовим і соматичним кодами культури, зокрема з внутрішнім світом людини (серце, душа, кров); 2) стадія емоційного збудження – з соматичним кодом культури, що представлений численними різновидами кінемних фразеологізмів (миремічні (очі,

білки), мімічні (губи), фонаційні (зуби) ФО); важливу роль під час емоційного збудження відіграють нульові кінеми та дихання; 3) стадія спалаху неконтрольованого гніву маркована критикою, лайкою, криком, сваркою, жорстокою розправою, втратою самовладання, недобрим побажанням і бажанням позбутися подразника; 4) локусами стадії загасання гніву постають серце та душа [3].

Об'єктом дослідження Д. Ігнатенко стали фразеологічні одиниці в німецькій, англійській та українській мовах, які позначають психо-емоційний стан гніву, в якому перебуває людина, а предметом – семантика означених ФО, а саме типи метафоричних і метонімічних моделей, за якими формується значення фразеологізмів [5].

Коляда Е. К. виділив ФО англійської мови на позначення емоційного стану «гнів», які входять до складу трьох семантичних груп: 1) «Переживання та виникнення емоційного стану «гнів»»; 2) «Каузація емоційного стану «гнів»»; 3) «зовнішній вияв гніву» [7].

Мета дослідження – виявити мовні засоби номінації, дескрипції та вираження емоції гніву, зробити порівняльний аналіз ФО в англійській, турецькій та українській мовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжмовне порівняння ФО на позначення ГНІВУ здійснюється на основі порівняння окремих семантичних полів. Безумовно, жителі різних країн можуть почуватися в подібній (чи будь-якій іншій ситуації) по-різному, але навряд чи можна стверджувати, що це визначається насамперед мовними відмінностями. Швидше, подібні речі визначаються цілим комплексом факторів: характером, соціальним та культурним середовищем, країною та оточенням, релігійністю або її відсутністю. Цілком можливо, що носії однієї мови будуть відчувати різні почуття в подібній ситуації в силу різниці вікової, темпераментів, цінностей, а носії різних мов – якщо вони виявляться близькими за цими параметрами – схожим чином, незважаючи на неможливість однаково вербалізувати це почуття.

Провідним типом фразеологізмів за їхньою структурою в англійській мові, що репрезентують концепт ANGER, є поєднання «дієслово + іменник». Фразеологізми цієї групи в основному є дієслівно-предикативними і в реченні найчастіше виступають у ролі присудка. Відповідно до класифікації за ступенем семантичної нерозкладності В. Виноградова зазначає, що провідним типом фразеологізмів є фразеологічні єдності. Емоція ANGER в англійських фразеологізмах розумі-

ється як психічний стан, нерозривно пов'язаний з людською фізіологією. У ФО відображаються ознаки характерного внутрішнього стану та фізіологічних симптомів, а також процес та зміни інтенсивності емоції. Так, з прикладу деяких ФО ми досліджуємо етапи розвитку емоції, розглянемо основні фразеологічні одиниці, які структурують цю емоцію, і відбивають особливості мови. Перша стадія гніву може бути виражена метафорою «грані». Перш ніж людина починає гніватися, вона «втрачає терпіння», тобто, підходить до так званої її грані, досягає точки кипіння. В англійській мові яскраво ілюструється даний приклад виразом *close to the edge* або *to be on the edge* – «бути нервовим або стурбованим», а момент переходу цієї «межі» може бути описаний як *to reach (achieve) the boiling point* – «терпець урвався», *one's cup will be filled* чи *to fill up the cup* – переповнити чашу терпіння, *be at the end of one's tether* – букв. бути на кінці прив'язі, що означає бути на межі. Отже, гнів змальовується так: ми виходимо з себе, наше терпіння лопається (*It is the last straw that break the camel's back.* – Остання соломка, яка ламає спину верблюда).

В англійській для опису ситуації, коли в людини урвався терпець, використовується фразеологізм – *wits end* (букв. «розум закінчився»). Для опису розгніваної людини можна використовувати такі фразеологізми як *to blow top* – «знести дах», *go mental* – розлютитися, психанути, *to fly off the handle, to blow a fuse* – букв. «злетіти з рукоятки».

ФО, що виражають найбільш дифузну емоцію – ÖFKE, виражають роздратування та ярість і передають різний ступінь прояву цих станів: від роздратування до втрати душевної рівноваги, самоконтролю. Ці ФО фіксують різні форми прояву цього стану: словесне обурення і мовчазне роздратування. Це одна з найбільш численних підгруп, яка відрізняється яскравою експресивністю, оскільки значення більшості ФО вмотивовано внутрішніми образами, що передають поведінкову реакцію людини.

К. Е. Ізард розглядає гнів як емоцію, яка разом з огидою та презирством входить до комплексу ворожості. На його думку, агресія іноді може запускатися і підтримуватися цими емоціями. Ми описуємо денотативне значення ФО підгрупи гніву як стан суб'єкта, в якому його переповнюють негативні емоції, він відчуває обурення, злість і не може контролювати свої вчинки. Образна основа більшості ФО пов'язана з поведінковою реакцією людини, оскільки стан сильного гніву є активним за своєю природою, і рідше з її внутрішніми пере-

живаннями. Ця підгрупа ФО характеризується поганим настроєм, несе в собі елементи свідомого занурення в роздратування. В образах закріплена типова форма прояву стану, яка дозволяє характеризувати стан роздратування, гніву як активний стан, що бурхливо проявляється у словах, вчинках і діях [6].

Провідним типом фразеологізмів за їхньою структурою в українській мові, що репрезентують концепт ГНІВ, є ФО зі структурою дієслово + іменник (метати громи та блискавки). Відповідно до класифікації за ступенем семантичної нерозкладності В. Виноградова, провідним типом фразеологізмів є фразеологічні поєднання (*не гніваючи, кров закипіла в жилах*). Як і в ситуації з англійськими та турецькими фразеологізмами, українські фразеологізми ілюструють процес зміни емоції ГНІВ, починаючи з «*кров закипіла в жилах*», проходячи через «*метати громи і блискавки*», «*кров ударила в голову*» і закінчуючись етапом «*знесло дах*», або ж більш мирним «*змінити гнів на милість*» [1].

Аналіз ФО негативної емоції гніву, що переходить в роздратування, ярість, дозволив виявити такі семантичні моделі:

1) **Зовнішньо виражена поведінкова реакція людини:** а) *фізична реакція*, яка проявляється жестами під час роздратованості: *El kaldırmak* – підняти руку, замахнутися на когось; хаотичні, необдумані рухи; *Hop oturup hop kalkmak/ Kalkıp kalkıp oturmak* – бути у стані непосидючості, не знати, що робити (від гніву, роздратування), *Kendini yerden yere çalmak* – букв. кидатися з місця на місце, шаленіти, не знаходити собі місця (від злості); *öfk esi kabarmak, öfke topuklarına çıkmak* – приходити в ярість; кипіти від злості/ люті. – *She is boiling with anger.*

He's doing a small burn. – Гнів є вогонь. *He unleashed his anger.* – Він дав волю своєму гніву.

Очі блиснули гнівом; бісом дивитися; важким духом дихати; вогнем дихати; стреготати зубами; волосся стало дибом від гніву; к бісовій матері;

б) *мовна реакція*, що виражається у формі сварок та крику: *Gürültü çıkarmak* – підіймати шум, лаятися, *Ağz dolusu küfretmek* – вибухнути лайкою, *Ağzına geleni söylemek* – букв. говорити абищо; говорити зі злобою; розкидатись гнівними словами, *Ağzını bozmak* – лаятися, сваритися, окремих звуків: *Cart curt etmek* – сердито бурмотіти, говорити сердито для страху.

An angry man opens his mouth and shuts up his eyes. – Сердитий чоловік відкриває рот і заплющує очі. *To come down like a ton of bricks* – накинуться на когось.

Give someone a piece of mind – критикувати когось, виказати злобу.

Вибухнути отрутою, душити гнівом; кров в жилах закипіла, іскри з очей сиплються.

2) **Втрата самоконтролю**, втрата терпіння та власного «Я», балансу, образу людини: *Çileden çıkmak* – вийти з себе, втратити самоконтроль.

В англійській мові представлені такими словосполученнями: *to blow a fuse, to do one's nut, to go spare, to have a fit, someone's blood is up* та навіть *tear one's hair out* – рвати на собі волосся, *be after someone's blood, be out for blood* – жадати чиеїсь крові. *Women are like wasps in their anger.* – Жінки у гніву схожі на ос. *The man was insane with rage.* – Чоловік збожеволів від гніву. *His actions were completely governed by anger.* – Його діями повністю керував гнів. *Like a bear with sore head.* – дуже сердитись.

Втратити людську подобу від гніву; перетворитись на чорта від люті та гніву.

3) **Внутрішні переживання, стан душі:** *Canı sıkılmak* – дослівно душі нудно; засмучуватись, драгуватися через будь-що, бути не в дусі, бути пригніченим, нудьгувати; Особливою рисою цієї підгрупи є використання таких кольорів, як червоний, чорний, білий. Ці кольори використовуються не випадково. У момент гніву очі людини наливаються кров'ю, очі темніють, обличчя тьмяніє або блідніє: *Gözleri (gözü) kararmak* – дослівно потемніти в очах; втратити самоконтроль, вчинити щось несвідомо, не впізнавати себе від гніву, *Gözlerinin akına kadar sararmak* – букв. збліднути до білків власних очей; збліднути як полотно, *Kızıl (kızılca) kıyameti koparmak* – лютувати.

The anger is not warrantable that has seen two suns. – Гнів невиправданий, якщо він бачив два сонця. *He carries his anger around with him.* – Він носить з собою гнів.

В англійській мові зовнішній вияв емоційних станів передається за допомогою порівнянь, семантичними основами яких є такі лексичні одиниці, наприклад: *red* (почервоніти), *white* (збліднути), *gloomy* (насупитися) та ін., наприклад: *to go as red as boiled cancer* – почервоніти як варений рак; *to go as red as a poppy* – почервоніти як мак; *to go as red as a rose* – почервоніти як троянда; *to go as white as dead* – біліти як мрець; *to go as white as chalk* – як крейда; *to go as white as a sheet* – збліднути, біліти як полотно, *to be white like a wall* – як стіна; *to be like an owl* – надутися як сич; *to become as gloomy as a cloud* – похмурий як хмара [9, с. 131].

Рвати й метати; кидати вогнем-блискавицею; кидати (вергати) громи (громами); впадати у гнів;

побіліти як стіна(крейда); почервоніти як рак; почорніти як земля.

4) **Саморуйнування:** *Her şey incelikten, insan kabalıktan kırılır.* – Гнів людині сушить кістки, трощить серце. (відповідник) *Gazap gelince, akıl gider.* – букв. Коли приходиться гнів, розум уходить.

Anger blows out the lamp of the mind. – Гнів задмухує лампу розуму. *Wrath often consumes what goodness husbands.* – Гнів часто поглинає доброту чоловіків. *Anger and haste hinder good counsel.* – Гнів і поспіх заважають добрій пораді. *Strike me pink!* – Щоб мені пусто було!

5) **Прокляття** є наслідком гніву, що спонукають деяких до злості та помсти: *Ayıbını yer örtsün* – букв. Хай твою провину закрий земля (побажання смерті); *Allah cezasını versin!* – Нехай Аллах його накаже!; *Allah seni kahretsin!* – Нехай Аллах тебе прокляне!; *Yelli günde evin yansın* – Нехай згорить твій дім у вітряну погоду; *Yazın ayran, kışın yorgan bulmayasın!* – Щоб ти літом не зміг знайти айран, зимою – ковдру! [13, с. 225].

May the curse of all the powers rest upon her forever! – Будь вона навіки проклята всіма чарівними силами! *Or be smashed up by British Railways!* – Або щоб тебе сплюснуло в коржик на Британській залізниці! *To hell with you!* – Щоб ти в ад провалився! *I hope lightning strikes you!* – Щоб тебе блискавкою вбило.

Хай тобі грець! Нехай тебе чорт забере! Іди до дідька! Бог тобі суддя! Нехай накаже тебе Господь! Щастя тобі вік не бачити!

Висновки. В англійській мові існують ФО – покарання за нерозумність і прийняття поспішних рішень: *Anger punishes itself.* – Гнів карає сам себе. *Anger begins with folly, and ends with repentance.* –

Гнів починається з дурості, а закінчується каяттям. *Anger is often more hurtful than the injury that caused it.* – Гнів завдає більшої шкоди, ніж травма, яка його спричинила.

ФО вчать не приймати рішень, коли людина зла, у гніві: *Хто не відповідає гнівом на гнів, рятує обох – і себе, і іншого. Змінити гнів на милість.*

Let not the sun go down on your wrath. – Нехай заїде сонце у твоєму гніві. *A soft answer turns away wrath.* – М'яка відповідь відвертає гнів. *When angry, count a hundred. Anger dies quickly with a good man.* – З доброю людиною злість швидко вмирає.

В англійській мові більше ФО на позначення емоції ГНІВ, ніж у турецькій та українській мовах. Таким чином, було систематизовано ФО концепту ANGER і зроблено висновок, що англійська мова має у своєму фразеологічному запасі велику кількість синонімічних фразеологічних одиниць семантичного поля ANGER, які здатні проілюструвати процес еволюції емоції ANGER, починаючи з її зародження і закінчуючи екстремальними стадіями.

Як і в ситуації з англійськими та турецькими фразеологізмами, українські ФО ілюструють процес зміни емоції ГНІВ, починаючи з «кров закипіла в жилах», проходячи через «метати громи і блискавки», «кров ударила в голову» і закінчуючись етапом «знесло дах», або ж більш мирним «змінити гнів на милість». Біблійні фразеологічні мотиви властиві православним християнам і часто згадуються у розмовному мовленні: *Божий гнів чи «Божа кара» його наздожене; Бога не гніви, а чорта не сміши; Божий гнів викликає брехню; не треба Бога гнівити.*

Отже, українські ФО більш емоційні, що свідчить про характер і психологічний стан жителів України.

Список літератури:

1. Етимологічний словник української мови: у 7 т. /гол. ред. О. С. Мельничук. Т. 5. Київ : Наукова думка, 2006. 705 с.
2. "Etymology Online Dictionary". Режим доступу: etymonline.com.
3. Загнітко А. Емотивний профіль гніву в українській фразеології. URL: http://www.uwm.edu.pl/cbew/2020-11-2/37_Zagnitko-A_i-in.pdf
4. Іванова Н.Д. Про типологію емотивної лексики. Філологічні діалоги. Вип. 2. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2013. С. 88–93. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/345>
5. Ігнатенко Д.Є. Фразеологізми на позначення гніву в англійській, німецькій, російській та українських мовах. Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 33–36. URL: <file:///C:/Users/PC/Downloads/6730-Текст%20статті-13516-1-10-20190611.pdf>
6. Ізард К. Е. Психологія емоцій. 2000. 464 с.
7. Коляда Е.К. Фразеологічні одиниці сучасної англійської мови на позначення емоційного стану "гнів". Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Філологічні науки: Мовознавство. 2009. № 6. С. 520–522. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/519>
8. Комарова, З. І. Мовна експлікація емоції гніву в сучасному художньому тексті. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки (97). 2022. С. 143–158.

9. Миронова О.П. Фразеологізми англійської мови як спосіб вираження емоційного стану особистості. Сучасні тенденції фонетичних досліджень. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. С. 130–134.

10. Орехова Л. І., Чаєнкова О. К. Фразеологічні одиниці на позначення емоції радості Порівняльний аналіз перекладу фразеологізмів (на матеріалі української, турецької та англійської мов). Закарпатські філологічні студії Ужгородського національного університету. 2022. Вип. 23. Том 1. С. 222–228. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/23/part_2/23-2_2022.pdf

11. Перепляотчикова С. Вербалізація концепту ГНІВ у новогрецькій мові. *Studia linguistica*. Київ, 2011. Вип. 5. Част. 2. С. 245–250.

12. Петришин М.Й. Концепт життя крізь призму латинських паремій. Закарпатські філологічні студії. Вип 11. Том. 2, 2019. С. 37–41. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/2358>

13. Тузлу А. М. Формули мовленнєвого етикету в турецькій мові. *Гуманітарні науки*. 2013. № 3. С. 219–230.

Orehova L. I., Chaenkova O. K. PHRASEOLOGICAL UNITS AS NOMINATION OF ANGER IN THE ENGLISH, TURKISH, AND UKRAINIAN DISCOURSES

Article studied peculiarities of phraseological units with negative emotion “anger” representation in Ukrainian, Turkish and English languages. Anger is considered one of the basic negative human emotions and key concepts in culture.

Psychologists claim that anger belongs to the impulsive emotions of a person, which reveal his dissatisfaction, irritation, indignation, embitterment, hatred, rage, aggression. The strength of anger depends on the degree of unexpectedness of the causes that give rise to it, as well as on the importance of personal needs, relationships and values that are suppressed. Cross-language comparison of FU for the designation of ANGER is carried out on the basis of a comparison of separate semantic fields. Of course, residents of different countries may feel differently in a similar situation, but it can hardly be argued that this is primarily determined by language differences. Rather, such things are determined by a whole complex of factors: character, social and cultural environment, country and environment, religiosity or lack thereof. It is quite possible that speakers of the same language will feel different feelings in a similar situation due to differences in age, temperament, values. The object of study is Ukrainian, Turkish and English phraseological units with various scenarios of origin and functioning. The material was obtained by a continuous selection of several phraseological and explanatory dictionaries. The semantic analysis has made it possible to pick out five groups of the phraseological units: 1) outwardly expressed behavioral reaction of a person; 2) loss of self-control; 3) internal experiences, state of mind; 4) self-destruction; 5) curse. In English, there are more FU for the emotion ANGER than in Turkish and Ukrainian. Thus, it was concluded that phraseological units in the English language are able to illustrate the process of evolution of the ANGER emotion, starting with its origin and ending with extreme stages.

FU teaches not to make decisions when a person is angry, in anger and to be patient with others.

Key words: *phraseological unit, anger, negative emotions, Ukrainian, English and Turkish languages & cultural.*